

NUME DE ENTITĂȚI – NUME DE CULORI

În studiul dat ne propunem să analizăm un subiect mai puțin cercetat în literatura de specialitate, dar atît de prezent în comunicarea orală și, îndeosebi, în beletristică. Aceasta din urmă constituie „reperul” în „configurarea” cîmpului conceptual dat, toate exemplele fiind selectate din operele scriitorilor români. În acest sens, am pus accentul pe capacitatea și intenția vorbitorului de limbă română de a face asociații între nume de entitate și nume de culoare, utilizînd formula/ sintagma / structura: **de culoarea + denotat**, care pot fi unele „tradiționale” / „clasice” de tipul: *de culoarea vinului, de culoarea vișinii răscoapte, de culoarea cerului*⁹, *de culoarea pînii rumenite*, dar și unele „inedite” de tipul: *de culoarea sodei caustice, de culoarea începutului de toamnă, de culoarea fundului de ceaun, de culoarea furtunii, de culoarea cernoziomului de codru, de culoarea asfințitului de soare, de culoarea amurgului, de culoarea apei adînci* etc.

Studiul este constituit din **307 termeni**¹⁰.

271 de termeni-cheie sînt formați după structura *de culoarea + denumirea entității*. De fiecare dată, structurile de tipul dat sînt ilustrate prin exemple din operele scriitorilor români, făcînd, firește, dovada frecvenței acestora în limba română.

Alți **36 de termeni** constituie **cap de serie**, neavînd exemplul ilustrativ, dar prezența lor fiind necesară, deoarece sînt „marcatorii” de bază. Astfel, înainte de a trece în revistă faptul că există, spre exemplu, structuri de tipul: *culoarea aripei de efemeridă, culoarea aripei de fluturi, culoarea apelor adînci, culoarea apelor tulburi, culoarea grîului tînăr, culoarea grîului copt, culoarea oului de dropie, culoarea oului de rață, culoarea violetei imperiale, culoarea purpurii venețiene* este cazul să înregistrăm cuvintele-cap de serie – denumiri de entități *aripă, apă, grîu, ou, violetă, purpură* etc.

---

⁹ În acest sens, nu se concretizează că este vorba de *azur, azuriu, ceruliu* etc., considerîndu-se că vorbitorul face această asociație.

¹⁰ Termenii se regăsesc în *Dicționarul de culori și nuanțe*, autori: Aurelia Bîrsanu, Svetlanu Stanțieru, Chișinău, Editura Epigraf, 2013.

Procesul asocierii este destul de lax, de aceea vorbitorul de limbă română, discret, dar, tenace, insistă să releve diferențele de culoare, intenționând să distingă:

- *culoarea lămîii* de *culoarea lămîii galbene*, dar și de cea a *lămîii bine coapte*:

„În pragul halei a ieșit unul cu un rotocol de sîrmă, la fel *culoarea lămîii*, în gît. Ai zice, poartă aureola Sfîntului Nicolae, fost patron al familiilor de pravoslavnici.” (Vasile Vasilache, *Navetista și pădurea*, în *Navetista și pădurea*, p. 259); „De la o săptămînă încoace elevii veneau la școală cu albul ochiului de *culoarea unei lămîii bine coapte*.” (Pavel Borș, *Credo*, p. 37); „Doamne, de ce se vopsec și se învinețesc femeile de azi? Taman pe la ochi, unde odinioară le învinețeau pumnii pe mama și bunica lor!? Taină, taină... «Oare cum de nu i-a dat în minte să-și vopsească ochii în culoarea bobinelor din autocar, doar acelea-s *culoarea lămîii galbene!*»” (Vasile Vasilache, *Navetista și pădurea*, în *Navetista și pădurea*, p. 259);

- *culoarea norului* de *culoarea norului de dimineață*, dar și de *culoarea norului de toamnă*:

„Am revăzut acolo păsările acelea mari, cu aripi puternice. Păsări ale apelor pustii, ale libertății și ale vîntului. Singure în tîria Mării Nordului pîndind o pradă invizibilă. Ochiul acela rotund și rece. Penaj de *culoarea norilor*.” (A. E. Baconsky, *Cîntec de leagăn în Dahlem*, în *Scrieri, I, Poezii*, p. 375); „Numai *culoarea albă a scoarței, culoarea norilor de dimineață*, și frunzișul lat îi deosebeau de brazi.” (Constantin Chiriță, *Cireșarii*, vol. 1, *Cavalerii florii de cireș*, p. 152); „<...> un piso de Angora corcit cu birman, mare, gras, pufos, de *culoarea unui nor de toamnă*, mișcîndu-se leneș prin odaie.” (Petru Dumitriu, *Cronică de familie*, II, p. 459);

- *culoarea castanei* de *culoarea castanei coapte*, dar și de cea a *castanei sălbatice*:

„Nu înaltă și înșelător slabă, palidă și cu un păr bogat de *culoarea castanei* (cînd cădea lumina pe el părea ruginiu) și mai ales extrem de emotivă, alternînd o sprinteneală nervoasă cu lungi tăceri melancolice (avînd, pe deasupra, un comerț, la propriu și la figurat, intens cu arta și cititul), doamna T. ar fi dat o viață neobișnuită rolurilor de femeie adevărată.” (Camil Petrescu, *Patul lui Procust*, p. 39); „Am plecat de la un brun, ca să mă opresc la *culoarea castanei*, și iată-l acum, înșelătorul, prins în autentică lui înfățișare.” (Gib I. Mihăescu, *Donna Alba*, p. 152); „Avea ochii de *culoarea castanei*, cu gene lungi și catifelate.” (Theodor Constantin, *Vrăjitoarea din casa cu stafii*, p. 265); „Asta mă deprimă la fel de mult ca boala și face din vremea cînd rămîneam la Costinești pînă ce căpătăm *culoarea castanelor coapte* sau închiriam la Venus o cameră izolată, culcîndu-mă pe plajă fără să mă sinchisesc de radiație, o amintire aproape dureroasă.” (Octavian Paler, *Deșertul pentru totdeauna*, p. 141); „Avea obraji rotunzi și rumeni, frunte bombată, sprîncene zburlite, păr creț, pieptănat cu vioiciune în sus, de *culoarea castanelor sălbatice*, și dinți atît de albi încît și atunci cînd vorbea dădea impresia că mușcă dintr-un fruct gustos.” (Ionel Teodoreanu, *Lorelei*, p. 57) etc.

În această ordine de idei, ținem să menționăm că vorbitorul atent, „bun observator”, desemnează culori / nuanțe ale culorilor care pot fi facil de exprimat, dată fiind existența / percepția realiilor ușor sesizabile.

Or atestăm situații cînd vorbitorul de limbă română diferențiază o gamă variată de culori asociindu-le cu entități, uneori de neexprimat sub aspect cromatic:

„Din păcate, chiar și această rație infimă începea să nu mai fie bună de băut; apa stătută, clocită la căldură pe fundul rezervorului neprimenit, era din ce în ce mai turbure, mai ruginie, mai viscoasă, pînă ce căpătă *culoarea* și mirosul *bălților putrezite pe timp secetos*.” (Radu Tudoran, *Toate pînzele sus!*, vol. II, p. 78); „Mi-am repezit cu deșănțare privirea asupra prăzii și am studiat-o pe săturate. Mă așteptasem la un artefact de *culoarea jadului*, ceva ca o bobită de strugure crud, nicidecum la o formă ovoidală, de *culoarea șoarecelui ud*, cu inflexiuni de oțel, gen gulerul cămășii proletare.” (Dan Lungu, *Cum să uiți o femeie*, p. 224); „În această odaie sumbră, cu perdele groase de catifea de *culoarea puricelui (ventre de puce evanouie)*, unde totul se pierdea în umbra cafenie tăiată de lame de lumină intrate prin perdele și în care pluteau straturi de fum albastru de tutun, în această odaie cu console de marmură în colțuri și busturi de bronz pe ele...” (Petru Dumitriu, *Cronică de familie*, I, p. 139) etc.

Un aspect pe care trebuie să-l menționăm aici este și acel al lexemelor ce numesc entități mai puțin cunoscute vorbitorului – *culoarea amurgului austerlitz*, *culoarea iadului*, *culoarea Mării Adriatice*, *culoarea Saharei*, *culoarea tutunului spaniol* etc., dar care pot fi intuite, datorită definițiilor, sensurilor pe care le conțin, contextelor în care sînt utilizate, realităților descrise: „Eu propun să

purcedem la drum și să ne uităm, ca din alt secol, ca din ceruri sau din iad, la acel afiș de *culoarea amurgului austerlitz*.” (Ion D. Sîrbu, *Adio, Europa!*, p. 72); „Cînd a ajuns în dreptul bisericii, părintele Valeriu tocmai părăsea ograda locașului la volanul unui BMW de *culoarea iadului*.” (Anatol Moraru, *Povestea unui biciclist nostim*, în *Nu mă tentează*, p. 62); „Doamna, o blondă înaltă de vreo 35 de ani, purta un costum de *culoarea Mării Adriatice*, ce-i evidenția formele, și care ar fi făcut-o pe Naomi Campbell să crape de invidie neagră.” (Anatol Moraru, *Turnătorul de medalii*, p. 222); „Întră în salonul cu fotolii capitonate de *culoarea sumbră a tutunului spaniol*, cu tablouri proaste în rame foarte late și foarte aurite și pereți spoșiți cu văruiala zgrunțuroasă, care sub numele de *calcio-vecchio*, făcuse furori în București între 1930 și 1940...” (Petru Dumitriu, *Cronică de familie*, III, p. 129); „Într-o zi, toamna ajunse sus și puse stăpînire dintr-odată pe întreg podișul, prefăcîndu-l într-un deșert pustiu; iarba uscată avea *culoarea Saharei*.” (Radu Tudoran, *Fiul risipitor*, p. 113) etc.

Prin urmare, cîmpul lexico-semantic al cuvîntului *culoare* se îmbogățește continuu, posibil, datorită faptului că subansamblul luat în discuție – *nume de entitate – nume de culoare* – este un sistem deschis. Vorbitorul mereu poate asocia o culoare, mai ales una care pare sau chiar este dificil de exprimat. Spre exemplu, cele mai inedite din cele excerptate deja ni s-au părut *culoarea părului care se topește în aer*, *culoarea ploii*, *culoarea ierburilor de pădure*, *culoarea negurii de dimineată* etc.:

„Și, uimită de propria ei frumusețe, s-a mirat grozav că trupu-i extrem de alb și ochii ei nedefiniți, poate vineți, și *culoarea părului care se topește în aer* ar putea provoca dușmănie în contră-i chiar în sufletul unui vrăjmaș declarat și inventariat.” (Gib I. Mihăescu, *Donna Alba*, p. 222); „Și pădurea-și deschide ascunzișurile, / Pînă departe zalele de *culoarea ploii*...” (A. E. Baconsky, *Ploaie de primăvară la Putna*, în *Scrieri, I, Poezii*, p. 144); „<...> bulgăre de pămînt / rodește / în *culoarea ploii* / ce ți se cuvine” (Vasile Iftime, *Asimetrie*, în *Poeme din sărbătoarea Nebunului*, p. 103); „Huniade nu-l auzise pe Corsarul cu barba ca ferăstrăul, nici nu-i observase *culoarea verde de feței*, nu vedea decît ochii aceia verzi, ochii de *culoarea ierburilor de pădure*, ierbi neumbrate, pe care numai roua și soarele le mîngîia, de aceea poate era în ei atîta rouă, atîta soare, atîta pădure umbrită și fata, îmbrăcată acum, îi surise cu nemaipomeniții ei dinți de fildeș...” (Vasile Rebreanu, *Portretul unei amante artăgoase*, în *Mireasmă și suspin*, p. 175); „Pe sub streșina sprîncenelor păduroase ochii lui cenușii aveau aidoma *culoarea negurei de dimineată*, cînd abia trezit, în zori, la cîntători – contempla în diminețile de vară văile adînci, șerpuint pînă spre Mureș, în care gilgîiau fluviile tăcute ale tuturor demonilor fabuloși.” (Mircea Vaida, *Zile în cuibul păsării*, p. 29) etc.

De asemenea, un „capitol” aparte îl constituie substantivele abstracte de tipul: *bucurie*, *delir*, *disperare*, *dragoste*, *iubire*, *moarte*, *nostalgie*, *infini* etc., care, de asemenea, formează asemenea structuri. Spre uimirea interlocutorului / cititorului, vorbitorul / autorul este „stupefiant” de „inventiv” / creativ, caracterizînd circumstanțele, atît mediul în care are loc acțiunea, alte entități implicate, cît și inducînd o stare de spirit corespunzătoare prin denotările date. De ex.:

„O hidră amenințătoare cu șaptezeci și patru de capete privește cu încredere viitorul, un strugure monstruos făcut din boabe diferite atîrnă într-o ramă pe un fond negru de *culoarea infinitului*, o pleiadă de ambiții se înfățișează sub diverse măști...” (Dimitrie Anghel, *Steluța*, în *Poezie și proză*, p. 169); „Era un vrăjitor, schimba lumea pe o vadră de vin, dîndu-i *culoarea dragostei*.” (Fănuș Neagu, *Dincolo de nisipuri*, p. 25); „E pe aici o potecă de *culoarea nostalgiei* / Copacii o păzesc cu teamă...” (Sașa Pană, *Chemare*, în *Poeme și poezii*, p. 143); „... era frumoasă și tristă / avea carcasa vopsită-n *culoarea disperării* / în inima ei lucra sîngele meu / la patru pistoane, în faruri / i se vedea lumina ochilor mei / Locomotiva Stephenson – viața mea...” (Arcadie Suceveanu, *Locomotiva Stephenson*, în *Cafeneaua Nevermore*, p. 69); „– E cu speranță, m-a contrazis fiul matur, aducînd argumentele: tînărul a venit cu o crenguță de brad, iar fata s-a îmbrăcat în roșu, *culoarea iubirii*.” (Valeria Florea-Dascăl, *...Și zăpada o topeam*, în *Femeia de la picioarele bărbatului meu*, p. 255) etc.

Denumirile cromatice, în opinia specialiștilor, sînt strîns legate de realitatea concretă. Cîmpul lexico-semantic al cuvîntului *culoare* este unul vast, dar care, indubitabil, mereu poate fi completat cu alte unități. Spre exemplu, oricine ar putea să spună: *de culoarea + numele entității*, care, bineînțeles, are o culoare-prototip, cunoscută tuturor vorbitorilor. Astfel, se știe că, de fapt, *culoare singelui* este roșu-purpuriu sau roșu-aprins, dar în inventarul din acest studiu vom întîlni exemple de tipul:

„Isit stătu o clipă în picioare, înainte de a se lăsa pe banca așternută cu blănuri de lei, în stînga faraonului. O pană stufoasă de struț, albă, înfiptă în părul arămiu, buzele subțiri, *culoarea sîngelui*, nasul mic, răsfrînt puțin ștrengărește...” (Liviu Rebreanu, *Adam și Eva*, p. 89); „Iar înăuntrul balonului astfel format năvăliră un fel de gîndaci, măcerăți într-o zeamă de *culoarea sîngelui*.” (Caius Dobrescu, *Minoic*, p. 428); „În primul cerc, trandafiri cu șazeci de foi, din specia menționată de Herodot, care era preferata regelui Midas. În al doilea, trandafiri pitici, cu florile aurii, din ce în ce mai închise spre centru și cu vinișoare de *culoarea sîngelui*.” (Octavian Paler, *Deșertul pentru todeauna*, p. 138); „Deasupra acoperișului stabilimentului pluteau nori grei, pufoși, răsfrîndu-și pîntecele pe cerul înalt, de *culoarea sîngelui*.” (Nichita Danilov, *Mama Sonya*, p. 82); „În răstimpuri apărea și o guristă, o țigancă grasă, în rochie lungă de *culoarea sîngelui de bou*, în jurul decolteului cu paiete ce împorșcau o aură de praf de argint.” (Radu Aldulescu, *Sonata pentru acordeon*, p. 139); „Cînd se înapoie în odaie, veioza de pe noptieră, aprinsă între timp de Reta, lumina tava așezată pe podeaua roșie, lăcuită, *culoarea sîngelui de bou*.” (Constantin Țoiu, *Galeria cu viță sălbatică*, p. 98); „Se așeza cu ei la masă, lua cum putea mai bine paharul cîte unuia, ciocnea cu ei și bea vinul uleios, gros, vîscos, dulce-amărui, acrișor, de *culoarea sîngelui de iepure*.” (Alec Ivan Ghilia, *Piramida*, vol. I, p. 22); „De *culoarea sîngelui închegat* au fost poșeta-tolbă-de-vînătoare și pantofiorii mei pe care mi i-am cumpărat dintr-un magazin parizian de pe bulevardul Saint-Michel, în 2003, cu banii pe care i-am primit pentru un spectacol.” (Marta Petreu, *Acasă, pe Cîmpia Armaghedonului*, p. 147) etc.

Astfel, vorbitorul va constata că între „tipurile de sînge” există distincții de culoare și, în impas, posibil, fiind, utilizează structura amintită, excluzînd astfel anumite confuzii.

În acest sens, culoarea albă este „reprezentată” de var, cretă, lapte, spuma laptelui, peretele (și asta tocmai datorită faptului că, tradițional, acesta trebuie să fie dat cu var, astăzi această comparație nemaifiind valabilă), dar vorbitorul „exploatează” în continuare pentru exprimarea *albului* structuri de tipul: *culoarea troianului*, *culoarea zăpezii* etc.:

„Fac o plimbare. Cobor scara ce duce spre plajă. Vînt aspru. Frig. Marea a căpătat *culoarea zăpezii*.” (Bujor Nedelcovici, *Al doilea mesager*, p. 300); „Pe micul ecran apărea la aceeași oră, înainte de culcare, un bătrînel cu mustățile, barba și capul de *culoarea troienelor* căzute peste noapte în satul nostru.” (Pavel Borș, *Credo*, p. 20) etc.

Culoarea *crem*, de exemplu, este o culoare redată prin structuri de tipul: *culoarea cafelei americane cu lapte*, *culoarea cafelei cu lapte*: „Pe Ștefan cel Mare colț cu Eminescu se sărutau. El și ea. El, îmbrăcat într-un costum strălucitor, de gangster din Las Vegas. Ea, într-o rochie de seară, lungă, de *culoarea cafelei americane cu lapte*.” (Gheorghe Erizanu, *Miercuri cînd era joi*, p. 143); „Era îmbrăcat într-un costum cu dungi foarte fine, de *culoarea cafelei cu lapte*.” (Dorin Spineanu, *Zile sălbatice*, p. 35) etc.

Prin modul de organizare a conținutului studiului, am urmărit și, sperăm, să fi reușit să evidențiem și să justificăm bogăția și varietatea structurilor date, dar și să atragem atenția asupra diversității asocierilor care sînt imprevizibile și, indubitabil, subiective. Vorbitorul de limbă română surprinde prin paleta de entități pe care le poate asocia. Cf.: *fumul de țigară*, *pergamentul*, *negura de dimineață*, *pelinul veșted*, *fierul brumat*, *zahărul vetust*, *zeama de cucută*, *orizontul*, *pieptul de porumbel*, *mantaua soldățească de odinioară* etc.

Aceste formațiuni / sintagme / îmbinări apar / se nasc datorită vorbitorilor care simt mereu necesitatea de a exprima o culoare sau alta, o nuanță sau alta, un ton sau altul. Să nu oitem că utilizarea unei atare sintagme oferă vorbitorului o gamă întregă de posibilități combinatorii. Mai mult, ar putea, pe alocuri, să inducă și o stare de confuzie, deoarece nu prea putem să ne dăm seama sau să fim convinși cît de mult diferă nuanța *mierii vechi* de cea a *mierii învechite* sau, în același context, cît de mult se deosebește, sub aspect cromatic, *ceaiul palid* de *ceaiul slab* (care dacă e slab trebuie să fie și palid și viceversa) sau ce imaginație bogată trebuie să aibă cititorul / interlocutorul, ca să delimiteze *culoarea vîntului* de *culoarea vîntului turbat*: „Iat-o!... Sus în deal, la strungă, / Așternînd pămîntului / Haina ei cu trenă lungă / De *culoarea vîntului*, / S-a ivit pe culme Toamna / Zîna melopeelor, / Spaima florilor și Doamna / Curcubitaceelor...” (George Topîrceanu, *Rapsodii de toamnă*, în *Balade vesele și triste*, p. 38); „– Sper să nu lipsească domnișoara cu «ochi de *culoarea vîntului turbat*». Rămîne să vad, dacă voi reuși să transpun acea nuanță pe pînză...” (Constantin Ciopraga, *Nisipul*, p. 310) etc.

Vorbitorul/ autorul, adeseori, este pus în situația de a exprima o culoare „inexistentă” în paleta deja existentă sau funcțională – cunoscută – și atunci face uz de atare „tertipurî verbale”, mizînd, cu certitudine, pe abilitatea / dexteritatea interlocutorului de a percepe nuanța. Negreșit, în ultimă instanță, speră, în mare, pe context, care va condiționa definirea, perceperea și interpretarea culorii date. De ex., e dificil și provocator momentul în care „consumatorul de cuvinte” întîlnește exemple de tipul: *culoarea cerului*, *culoarea cerului străveziu*, *culoarea cerului azuriu*, *culoarea cerului senin* pentru un termen de tipul *cerului* sau *azuriu*, întrebîndu-se, presupunem, de ce era nevoie de asemenea structuri. Dincolo de principiul economiei în limbă, nimeni n-a anulat deocamdată principiul creativității, care permite să savurăm din următoarele exemple: „Și bluza de *culoarea cerului* te prinde de minune!” (Valentina Stoica, *Femeia în albastru*, p. 4); „În fiecare zi și în fiecare noapte marea împrumută *culoarea cerului*.” (Zaharia Stancu, *Uruma*, în *Constandina. Uruma. Ce mult te-am iubit*, p. 180); „Și satul iar vujește de noutăți: că nevastă-mea îi mamă eroină, că în ograda mea stă o limuzină de *culoarea cerului*, o «Volgă».” (Andrei Burac, *Între somn și veghe*, p. 103); „Printre dansatori se remarcă o pereche de forță. El, înalt, îmbrăcat în pantaloni de mătase verzuie, cămașă albă cu mînci scurte și încălțat în pantofi cafenii de piele, o strîngea tandru în brațele-i vînjoase pe Ea, îmbrăcată într-o elegantă rochie de *culoarea cerului azuriu*, de care au dezbrăcat-o voluptuos cu ochii în repetate rînduri toți bărbații din sală.” (Anatol Moraru, *Craii de modă nouă*, în *Nou tratat de igienă*, p. 57); „Eu purtam noul meu costum bleumarin în dungi, la două rînduri, cravată de mătase naturală de *culoarea cerului senin*, iar în picioare cu pantofi de mocasin.” (Gheorghe Constantinescu, *Povestea unui costum*, în *Primii pași spre dragoste*, p. 45); „Pe fondul mătăsos de *culoarea cerului senin* erau orînduite paiete, cusute cu mărgelile aurii în formă de stelute.” (Elena Zafîra Zamfir, *Balul de pe nava Parna*, în *Pentru cine cîntă ciocîrlia*, p. 150); „Ca să facă grajdul și mai cochet, frumoasa Zabel îl pardosi cu marmură neagră, iar pereții îi placă de jos pînă sus cu faianță de *culoarea cerului străveziu*, pe care ici-acolo plutea cîte un norișor alb și singuratic.” (Nichita Danilov, *Mama Sonya*, p. 72) etc.

Vorbitorul face asocieri dintre cele mai diverse. Este în drept să-și asume asemenea „posibilități combinatorii”, avînd certitudinea existenței unor similitudini, între nume și culoare, cunoscute, cel puțin, parțial, și de către alți vorbitori. Datorită acestor contiguități, își permite luxul de a spune în loc de: *cînepiu* – de *culoarea cînepei*, *cărbuniu* – de *culoarea cărbunelui*, *lemniiu* – de *culoarea lemnului*, *leșietic* – de *culoarea leșiei*; *oșeliu* – de *culoarea oșelului*; *prăfuriiu* – de *culoarea prafului*; *untdelemniiu* – de *culoarea untdelemnului*; *caisiu* – de *culoarea caisei* etc. Apropo, cele redată de sintagme, ipotetic, dar putem afirma totuși, îi sînt mai clare vorbitorului, avînd reprezentată entitatea. În acest context, *Anexa* din finalul studiului, structurată pe clase tematice: floră, faună, metale, pietre minerale, substantive abstracte, produse alimentare, fenomene ale naturii, nume de materii constituie un argument forte. În aceeași ordine de idei, vom puncta faptul că altfel stau lucrurile în cazul sintagmelor ce „derivă” din cuvintele-cheie, restricționînd, cîmpul de reprezentare, care are la bază contiguitatea, ca proces de percepere. Cf.: *cenușă* dar *cenușă vulcanică*; *chihlimbar* dar *chihlimbar verzui*; *fildeș* dar *fildeș patinat*; *fum* dar *fum de țigară*; *mazăre* dar *mazăre nouă*; *nisip* dar *nisip ud*; *noapte* dar *noapte albastră*; *pădure* dar *pădure în toamnă*; *piersică* dar *piersică coaptă* sau *piersică palidă*; *soare* dar *soare de toamnă* etc.

Subsistemul sau subansamblul lexico-semantic al numelor de culori exprimate prin sintagme de tipul celor de mai sus completează în limba română vastul cîmp lexico-semantic al cuvîntului *culoare*, care capătă și mai multă „culoare”, în acest sens.

Birsanu A., Stantsieru S.

Entity Names – Colour Names

Abstract: Chromatic notions are closely related to the concrete reality. Lexico-semantic field of the word *colour* is vast, but it can always be completed with such units as *of the colour of ... (entity)*, a phrase that “contains” a colour-prototype, known by all speakers, who always feel the necessity to express a colour, a shade of colour, a tone, and offer a large variety of combinatorial possibilities, such as: de *culoarea cerului azuriu*, de *culoarea lemnului*, de *culoarea cafelei cu lapte* etc.

Keywords: colour, entity, reality, speaker, association.

Floră	Faună	Metale	Pietre, minerale	Substantive abstracte	Produse alimentare	Fenomene ale naturii	Nume de materii
Abanos	Aripă de efemeridă	Aramă	Coral	Bucurie	Acadea de lămiie	Fulger	Fildeș
Brad	Aripă de fluture	Argint	Chihlimbar	Delir	Brinză	Furtună	Fildeș patinat
Coajă de stejar	Corb tânăr	Aur	Chihlimbar verzui	Disperare	Cafea	Negură de dimineață	Carton
Coajă de lămiie	Elitră de cărăbuș	Aur vechi	Antracit	Dragoste	Cafea americană cu lapte	Curcubeu	Ceară veche
Ciclamă	Purice	Bronz finăr	Cărbune	Iubire	Cafea cu lapte	Lumină	Cerneală
Floare de cicoare	Șoarece ud	Cupru	Perlă	Moarte	Cafea prăjită	Vint	Cînepă
Floare de cireș	Șobolan	Fier brumat	Perlă naturală	Nostalgie	Carne	Vint turbat	Cretă
Floare de in	Veveriță	Metal mat	Peruzea	Tinerete	Ceai	Soare	Cuperoză
Floare de liliac	Zebra	Plumb	Rubin	Infinit	Ceai palid	Soare de toamnă	Hirtie
Floare de măr	Solz de pește	Platină	Smarald	Început de toamnă	Ceai slab	Lună	Lemn
Floare de tei	Șinge de bou		Turcoaz	Asfințit de soare	Coniac		Lemn de nuc
Frunză de nuc	Șinge de iepure			Asfințit	Ciocolată		Leșie
Frunză moartă				Apus	Gălbenuș de ou		Lut
Frunză de tutun uscat				Amurg austerlitz	Halva		Lut ars
Grâu copt				Amurg	Icre de somon		Nisip
Grâu tânăr					Lapte		Nisip ud
Ierburi de pădure					Mazăre		Cenușă
Iris					Mazăre nouă		Cenușă vulcanică
Levăntică					Miere		Catran
Liliac					Boabă de cafea		Cernoziom de codru
Liliac bătut					Boabă de piper		Asfalt
Conopidă					Alună		Beton
Fragă rubinie					Alună chinezească		Catran
Castană sălbatică					Alună prăjită		Jar
Fistic					Banană coaptă		Colb
Ou de dropie					Banană răscăptă		Fum
Ou de rață					Caisă		Fum de țigară
Pană de porumbel					Castană		Os de ivory
Mac					Castană coaptă		Otravă
Mătase de porumb					Castană sălbatică		Pămînt
Pai					Fragă rubinie		Pămînt ars
Pai degradat					Căpșună		Pămînt uscat și crăpat
Pădure					Lămiie		Iaz tulbure
Pădure în toamnă					Lămiie coaptă		Apă adincă
Pelin veșted					Lămiie bine coaptă		Apă tulbure
					Miere veche		Țărîna
Mură					Miere învechită		Mare
Pătălgea vinătă					Miere zaharisită		Pergament
Morcov					Muștar		Petrol
Naramză					Parizer		Praf
Piersică					Mursă de miere		Pinză de sac
Piper					Pîine rumenită		Pucioasă
Piersică coaptă					Rom		Rumeguș
Portocală					Sfeclă fiartă		Rugină
Prună					Suc de tomate		Săpun de rufe
Prună brumată					Șerbet		Scrum
Prună brumărie					Unt		Troian
Prună putredă					Ulei		Var
Prună răscăptă					Untdelemn		Vaselină
Puf de păpădie					Zahăr ars		Zăpadă
Rapiță					Zahăr vetust		Smoală
Salată					Vin		Sodă caustică
Stînjeneț							Scrum
Stafidă							Puroi
Toporaș							
Șofran							
Tabac							
Tutun							
Tutun uscat							
Violetă imperială							
Viorea							
Zmeură							
Vinătă							
Vișină							
Vișină coaptă							
Vișină putredă							
Vișină răscăptă							
Spanac							
Spic de grâu							
Miriște							
Spic tânăr							

Sursele bibliografice din care au fost excerptate exemplele literare

1. Aldulescu, Radu. *Sonata pentru acordeon*. București: Editura Cartea Românească, 2008.
2. Anghel, Dimitrie. *Poezie și proză*. București: Editura Minerva, 1972.
3. Baconsky, A. E. *Scrieri I, Poezii*. București: Editura Cartea Românească, 1990.
4. Borș, Pavel. *Credo*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012.
5. Burac, Andrei. *Între somn și veghe*. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2005.
6. Chiriță, Constantin. *Cireșarii*, vol. 1, *Cavalerii florii de cireș*. București: Editura Roxel Cart, 2009.
7. Ciopraga, Constantin. *Nisipul*. București: Editura Cartea Românească, 1989.

8. Constantinescu, Gheorghe. *Primii pași spre dragoste*. București: Editura Albatros, 1988.
9. Danilov, Nichita. *Mama Sonya*. București: Curtea Veche Publishing, 2008.
10. Dobrescu, Caius. *Minoic*. Iași: Editura Polirom, 2011.
11. Dumitriu, Petru. *Cronică de familie*, I. București: Editura Litera, 2009.
12. Dumitriu, Petru. *Cronică de familie*, II. București: Editura Litera, 2009.
13. Dumitriu, Petru. *Cronică de familie*, III. București: Editura Litera, 2009.
14. Erizanu, Gheorghe. *Miercuri când era joi*. Chișinău: Editura Arc, 2012.
15. Florea-Dascăl, Valeria. *Femeia de la picioarele bărbatului meu*. Chișinău: Editura Pontos, 2010.
16. Ghilia, Alecu Ivan. *Piramida*, vol. I. București: Editura Eminescu, 1995.
17. Lungu, Dan. *Cum să uiți o femeie*. Iași: Editura Polirom, 2011.
18. Mihăescu, Gib I. *Donna Alba*. București: Editura Litera, 2009.
19. Moraru, Anatol. *Nou tratat de igienă*. Chișinău: Editura Gunivas, 2002.
20. Moraru, Anatol. *Turnătorul de medalii*. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2008.
21. Moraru, Anatol. *Nu mă tentează*. Chișinău: Editura Cartier, 2011.
22. Neagu, Fănuș. *Dincolo de nisipuri*. București: Editura Curtea Veche Publishing, 2011.
23. Paler, Octavian. *Deșertul pentru todeauna*. Iași: Editura Polirom, 2012.
24. Pană, Sașa. *Poeme și poezii*. București: Editura pentru literatură, 1966.
25. Petrescu, Cezar. *Întunecare*, II. București: Editura Litera Internațional, 2010.
26. Petrescu, Camil. *Patul lui Procust*. București: Editura Curtea Veche Publishing, 2010.
27. Petreu, Marta. *Acasă, pe Cîmpia Armagedonului*. Iași: Editura Polirom, 2011.
28. Rebreanu, Liviu. *Adam și Eva*. București: Editura Litera Internațional, 2009.
29. Rebreanu, Vasile. *Mireasmă și suspin*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1985.
30. Sîrbu, Ion D. *Adio, Europa!* București: Editura Cartea Românească, 1997.
31. Spineanu, Dorin. *Zile sălbatice*. Chișinău: Editura Cartier, 2007.
32. Stancu, Zaharia. *Constandina. Uruma. Ce mult te-am iubit*. București: Editura Litera Internațional, 2010.
33. Stoica, Valentina. *Femeia în albastru*. Chișinău: Editura EUS, 1994.
34. Suceveanu, Arcadie. *Cafeneaua Nevermore*. Chișinău: Editura Știința, 2011.
35. Teodoreanu, Ionel. *Lorelei*. București: Editura Minerva, 1991.
36. Tudoran, Radu. *Toate pînzele sus!*, vol. II. București: Editura Art, 2009.
37. Tudoran, Radu. *Fiul risipitor*. București: Editura Art, 2010.
38. Țoiu, Constantin. *Galeria cu viță sălbatică*. București: Editura Eminescu, 1979.
39. Vaida, Mircea. *Zile în cuibul păsării*. București: Editura Cartea Românească, 1980.
40. Vasilache, Vasile. *Navetista și pădurea*. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2006.
41. Zamfir, Elena Zafira. *Pentru cine cîntă ciocîrlia*. București: Editura Albatros, 1975.